

In de muziek

Over musiceren, studeren en het brein

Wieke Karsten

Amsterdam University Press / ISBN 9789463723039

232 pagina's / € 24,95

Muziek maakt slim – het Mozart-effect – Muziek en brein – *Music, Mind and Brain* – *This is your brain on music* – *Neurology of Music* – *Quality Practice* – *The Practice of Practice* – *The Talent Code* – *Effortless Mastery* – *Peak: secrets from the new science of expertise* – *Musik im Kopf: Horen, Musizieren, Verstehen und Erleben im neuronalen Netzwerk ...*

Zo is er een hele lijst boekwerken, artikelen en websites over muziek, hersenen, talent, oefenen enzovoorts. Waarom nog een boek hierover? Omdat *In de muziek* van Wieke Karsten het 'leren musiceren' zó toelicht dat alle processen (cognitief – motorisch – affectief) begrijpelijk, zichtbaar en meetbaar worden gemaakt voor iedereen: het hoe en het waarom van het oefenen, input doelgericht naar output brengen, van de eerste zichtlezing tot aan de uitvoering.

Heel veel mensen musiceren: professioneel en/of uit pure liefhebberij en met z'n allen worden er tig oefeningen geklopt om tot de gewenste resultaten te komen. De grote vraag is echter: hoe wordt er geoefend? Veel hangt af van de docent en uiteraard van de doelstellingen van de leerling. Hierbij gaat het wel over diepgaand leren musiceren (eerder lange termijn) en niet over leren imiteren of initiaties (kortlopende cursussen).

Wieke Karsten vindt het warm water niet uit, want tot op zekere hoogte doen veel docenten en leerlingen al bewust/onbewust veel van de nodige processen. Maar haar boek presenteert dit in grote samenhang en vooral zeer bewust en doordacht vanuit de praktijk.

Ieder mens zit anders in elkaar, waardoor één allesomvattende methode een utopie is. Het boek biedt dan ook geen methode aan, maar inzicht in en een overzicht van de leerprocessen waar iedereen zichzelf in terug kan vinden. De leerlijn (input - output) die Wieke hierbij hanteert, is alvast een eyeopener.

Er zijn drie delen:

1. Het brein van de musicus.
2. Het huis van de musicus.
3. Breinbreed aan de slag.

Het brein van de musicus

Hoe functioneert leren, welke voorwaarden, welke intenties, wanneer kun je iets? Hoe werkt het muzikale brein? De aandacht, focus? Gebruik van de zintuigen en het lichaamsbewustzijn om klank- en visuele voorstelling te ontwikkelen, waarbij men aankomt bij mentale representatie: alle facetten van het musiceren die leiden tot meesterschap en expressie zijn in je hoofd. Hoe ga je van input naar output?

Het huis van de musicus

Welke weg leg je af om aan te komen bij mentale representatie: meesterschap en expressie? Wieke maakt een vergelijking tussen het leren musiceren en de opbouw van een huis, waaraan ze haar leerlijn koppelt.

Input

Laag 1: Een grondige fundering is onmisbaar: daar woont de 'partituur', waarbij alles, maar dan ook alles (toonhoogte, toonduur, toonladder, akkoorden, tempi, maatsoort, dynamiek, speelwijzen, vorm, karakter, stijl, historiek, context, emotie ...) moet binnenkomen (input), anders wordt het niet verwerkt in het eindresultaat (output).

Laag 2: Interpretatie. De componist heeft zijn mentale representatie toevertrouwd aan het papier (of digitale notatie): de partituur! Op zich is die enkel een handleiding: wat je ermee doet is 'interpretatie'. Fraseren, het muzikale verhaal, de achtergrond, voorstellingsvermogen zijn aspecten die hier aan bod komen.

Laag 3: Techniek. Dat staat voor veel meer dan enkel vingervlugheid en foutloos spelen. Geluid is er alleen als je lucht laat bewegen: heel je lichaam is hierbij betrokken: je spierstelsel, zenuwstelsel en je mentale toestand (uitwendige en inwendige motoriek). De beschreven ontwikkeling hiervan is een langdurig proces, dat ook individueel heel variabel is naargelang je sterktes en zwaktes.

Output

Laag 4: Meesterschap, meester zijn in iets of over een situatie. Over het loslaten van de inputfocus en overgaan tot outputfocus. Meten en weten hoever je leerproces is om deze stap te zetten is hierbij cruciaal. Wanneer ben je klaar voor het podium, een auditie, een competitie, hoe ga je om met de podiumspanning, hoe flexibel is je meesterschap, ga je uit het hoofd spelen? Laag 4 geeft veel toelichting en praktische tips.

Laag 5: Expressie. De toeschouwer kunnen beroeren: een manier van spelen waarbij de persoonlijk opgebouwde emotionele lading wordt uitvergroot en geprojecteerd op het publiek.

Breïnbreed aan de slag

De hersens hebben tijd nodig om de benodigde neurale netwerken aan te maken: dat betekent dus uren maken. De 10.000-uurregel van Gladwell, die je tot wereldniveau zou brengen, is te kort door de bocht. Maar als je 10.000 uur wilt investeren met aandacht en focus (doelgericht oefenen) kom je zeker ver. Beseffen, herkennen en leren plannen wanneer je brein iets opneemt of wanneer er een rustmoment nodig is, is van groot belang voor succes. Weten hoe je de input kunt optimaliseren: breinefficiëntie op alle vlak: cognitie – motoriek – affectie. Breïnbreed is niet enkel je instrument, maar ook je algemene vorming: informatie over componisten, kunsten, geschiedenis, filosofie . . . , voorstellingen bezoeken (alle kunsten), je conditie verbeteren of op peil houden. Uitzoeken wat er wel of niet werkt voor jou: je eigen draaiboek maken om expressief te kunnen musiceren.

Het boek staat vol met tips, praktijkvoorbeelden, zeer nuttig als gids voor zowel de student als de docent. Een absolute aanrader!

Stephan Vermeersch